Evidenčný list pamätihodnosti mesta

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – **Nové Mesto**
Adresa:	Račianska č.66
Adresa popisom:	areál továrne Palma
Názov pamätihodnosti:	**Palma – objekty: zámočnícka dielňa a Silo**
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotná nehnuteľná

v zozname pamätihodností hl. mesta : nie je evidovaný

Areál bývalej továrne Palma

PALMA – stručná história priemyselného areálu

V Bratislave sa začiatky priemyselnej výroby olejov a tukov v areáli neďaleko Račianskej ulice spájajú s rokom 1920. Na začiatku to bola firma OLEA, po jej zániku v roku 1935 spoločnosť Lovosická a.s. Po skončení druhej svetovej vojny v roku 1945 sa jej následníčkou stala Bratislavská účastinná spoločnosť na výrobu jedlých rastlinných tukov a olejov, po znárodnení v roku 1946 premenovaná na Bratislavské tukové závody n.p.

V roku 1958 po spojení s podnikmi Palma Nové Mesto nad Váhom a Pólio v Košiciach sa Bratislavské tukové závody stali súčasťou národného podniku Palma. Bratislavský závod spracovával olejnaté semená a produkoval jedlé rastlinné tuky a oleje, polotovary pre veľkoodberateľov a šroty z olejnatých semien na kŕmne účely.

Prvá modernizácia výroby tukov v Bratislave sa uskutočnila v rokoch 1950 – 1953, ďalšia prebiehala postupne od roku 1960. V roku 1965 bola v bratislavskej PALME do prevádzky uvedená prvá automatická linka na Slovensku. Vďaka týmto zmenám sa produkcia tukov a olejov v Bratislave významne zvýšila. Po roku 1989 sa odčlenili závody na výrobu kozmetiky a čistiacich a pracích prostriedkov. Výroba jedlých tukov a olejov v Bratislave bola aj po páde socializmu modernizovaná, ale neskôr po zmene majiteľa postupne utlmovaná a v roku 2013 definitívne ukončená.

Uzavrela sa tak história jedného z najväčších potravinárskych závodov na Slovensku. Očakávaný ďalší investor neprišiel, objekty chátrali a v nasledujúcich rokoch bola odinštalovaná aj technológia. V roku 2017 vlastník požiadal o búracie povolenie na niektoré objekty. Areál Palmy tak rozšíril rad bratislavských brownfieldov čakajúcich na ďalšie realitné zhodnotenie.

interiér

ZÁMOČNÍCKA DIELŇA

Trojpodlažný objekt zámočníckej dielne vznikol cca. v roku 1960. Ide o typický objekt priemyselných areálov, ktorého účelom bolo vytvorenie technického zázemia továrne. Dvojpodlažná budova je zastrešená pôvodnou železobetónovou sedlovou strechou s novou škridlovou krytinou (po roku 2000), má viacero zaujímavých architektonických detailov. Následne, v r. 1963 bol k pôvodnej dielni pristavaný aj štvorpodlažný objekt skladov pre zámočnícku dielňu, ktorý nie je jej súčasťou. Tieto dva objekty sú od seba konštrukčne a prevádzkovo nezávislé.

SILO na olejnaté semená
Betónové silo vysoké vyše 50 metrov, ktoré pôvodne slúžilo na uskladnenie semien repky olejnej a slnečnice, areálu Palmy dominuje. Bolo postavené v roku 1963 v rámci modernizácie podniku. Jeho súčasťou je 18 monolitických valcových zásobníkov, usporiadaných v troch radoch vedľa seba. Z jednej strany na ne nadväzuje dvanásťpodlažná vertikálna komunikačná časť. Objekt sila výškovo ukončuje nadstavba s dopravníkmi na naskladňovanie semien do jednotlivých komôr. Ide o jedinečný priemyselný objekt, ktorý má architektonické, historické i pamiatkové hodnoty.

Zdôvodnenie návrhu:
Obidva priemyselné objekty, ktoré sú súčasťou bývalého priemyselné areálu PALMA predstavujú industriálne objekty postavené v druhej pol. 20. stor., v období socializmu. Technické objekty z týchto čias, pokiaľ prestali byť využívané, sú spravidla bez zaváhania odsúdené k asanácii, pre väčšinu investorov nepredstavujú žiadnu hodnotu. V Bratislave nám, z tohto dôvodu, zanikli viaceré priemyselné objekty, či celé areály, iné tento osud ešte len čaká. Záchrana predmetných dvoch objektov z areálu Palmy predstavuje nasledovania hodný príklad investora, ktorý ich nechápe ako príťaž, ale ako podnet, výzvu, k novej interpretácii, k využitiu týchto jedinečných stavieb.

Začlenenie technických objektov do nového urbanistického prostredia
Urbanistická štúdia komplexnej revitalizácie tohto brownfieldu a jeho transformácie na mestské prostredie počíta aj so začlenením Sila ako aj Zámočníckej dielne do budúceho urbanistického konceptu územia, pričom sa uvažuje s ich adaptáciou na nové funkčné využitie. Jedným z atribútov tohto návrhu bolo a situovanie týchto pôvodných objektov do navrhovaných ťažiskových verejných priestorov a hlavných kompozičných osí tak, aby boli viditeľné z väčšej

vzdialenosti – pri vstupe ako i priechode naprieč územím. Objekt Sila ostáva zachovaný ako typická a najvyššia dominanta územia.

Zdroje:
https://www.palma.sk/sk/o-spolocnosti/historia
https://www.asb.sk/architektura/urbanizmus/takto-by-mala-vyzerat-revitalizacia-arealu-palmy
https://www.yimba.sk/clanky/corwin-prezradza-co-vznikne-v-areali-palmy
https://www.webumenia.sk/clanok/priemyselne-dedicstvo-postindustrial
https://www.litcentrum.sk/rozhovor/priemyselnu-architekturu-musime-najprv-zmapovatspoznat
Obrázky:
spol. CORWIN SK a.s.
https://www.instagram.com/p/CcF3ZkeKcWZ/
https://palmapreludi.sk/viac-o-palme/zachovate-nejake-povodne-budovy-z-palmy
https://www.corwin.sk/blog/ozivujeme-zanedbane-brownfieldy-v-nasom-meste/
https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.G_14163
https://www.facebook.com/novacvernovka/

Na základe materiálu predloženého firmou CORWIN SK evidenčný list spracovala:
PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP
Dátum: 6/2022

Kópia z katastrálneho portálu